

На перших етапах автоматизації інвестиційних операцій банку слід упорядкувати процес первинної повсякденної обробки (переробки) даних. Саме на це спрямовані традиційні СОД. Слід констатувати, що СППР певною мірою вторинні відносно СОД. При побудові СППР завжди висуваються суттєво вищі вимоги до апаратного та програмного забезпечення порівняно зі звичайними СОД.

На наступних етапах автоматизації дані, що внесені до бази даних та вже оброблюються за допомогою СОД необхідно проаналізувати та виділити структурні компоненти та агрегати, що потрібні для аналізу даних системами СППР. Після налагодження регламентного процесу поновлення даних для обох систем комплексна інформаційно-аналітична система запрацює на повну потужність, так як дані будуть доступні як для операційно-тактичного аналізу ситуації, так і для побудови загальної стратегії поведінки банку на ринку.

В результаті можна зробити висновок, що для банків питання модернізації інформаційно-комунікаційних технологій в сфері управління фінансовими потоками є особливо актуальним. Вирішення цієї проблеми об'єктивно вимагає всебічного використання сучасних комп'ютерних технологій та засобів телекомунікації на всіх рівнях управління. Для забезпечення конкурентоспроможності на інвестиційних ринках необхідно використовувати сучасне інформаційно-аналітичне забезпечення, яке здатне швидко та ефективно оброблювати великі обсяги даних.

РИЗИКИ ПОШИРЕННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ ТА УМОВИ ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ

Г. Ю. Яценко

Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України», м. Київ

Два останніх десятиліття показали, що країни емерджентного типу¹ мають специфічні характеристики і особливості, що відрізняють їх від країн розвинутого типу. Наявність таких характеристик дозволила цим країнам в даний час зайняти лідируючі позиції, а також визначила їх стійкість до кризових подій, зокрема, за наступними показниками: рівень зайнятості, перспективи економічного зростання, стан суверенного боргу, стійкість фінансового сектора.

Однак, країни емерджентного типу залишаються вразливими щодо впливу економічної ситуації в країнах з розвинутою економікою, зокрема, в результаті залежності цих країн від потоків іноземного інвестування з економічно розвинених країн. Наслідком може стати перетікання криз з одних країн в інші, що відбувається через різні канали (зокрема, макроекономічний, торговельний, фінансовий) в залежності від географічного положення, економічної ситуації в країні та інших факторів.

Урядами країн емерджентного типу (зокрема, України) мають бути переоцінені традиційні методи протистояння негативним тенденціям у функціонуванні економіки через розвиток новітніх підходів щодо визначення та попередження кризових ситуацій у національних економіках, усвідомлення необхідності адекватного розуміння причин виникнення кризи та механізмів її перетікання, а отже розробки індикаторів-провісників економічних криз.

Для урахування особливостей, обумовлених специфікою економічного розвитку України, розроблено систему індикаторів-провісників криз в національній економіці на основі використання моделей бінарного вибору. Дана система попередження кризи надасть можливість не тільки виділити світові тенденції, а й завчасно ідентифікувати загрози для їх попередження.

¹ Країни з економіками, що розвиваються та характеризуються значною площею ефективною територією, високими темпами економічного зростання, нестабільністю політичної ситуації в країні, волатильністю зовнішньоекономічної діяльності. Щодо України, з дослідження, представленого в [1], випливає висновок щодо наявності потенційних можливостей бути зарахованою до даної групи країн.

Виходячи з того, що при дослідженні каналів розповсюдження кризи, залежна змінна Y є бінарною, тобто приймає значення 1 чи 0, автором використано регресійну модель з бінарними результативними показниками, що відображає залежність ймовірності настання фінансової кризи від ряду економічних індикаторів. Оцінена модель використана для прогнозування виникнення негативних тенденцій розвитку економіки в майбутньому.

З аналізу літературних джерел, зокрема [2], визначено, що потенційні провісники виникнення кризи в економіці України доцільно обирати з наступної групи показників: відношення сальдо рахунку поточних операцій до ВВП; темп росту вимог за кредитами, наданими банками; темп росту реального ВВП; індекс споживчих цін; темп росту грошової маси (грошові агрегати M2 та M3); рівень безробіття, розрахований за методологією МОП; відношення експорту та імпорту до ВВП в період t ; відношення прямих інвестицій до ВВП в період t ; фондові індекси країни в період t ; індекс цін на нафту Brent (ICE Brent), дол/барель; темп росту сальдо операцій з капіталом та фінансових операцій; темп росту зовнішнього державного боргу; ціни на сталь в країні протягом періоду t .

Інформаційну базу для оцінки параметрів моделі склали квартальні дані за 2000-2011 рр. Державної служби статистики України, Національного банку України, а також міжнародної фінансової статистики Міжнародного Валютного Фонду та Світового банку.

Визначено, що необхідними умовами побудови моделі з бінарними показниками є: (1) формалізація залежної бінарної змінної Y , тобто присвоєння їй одного з двох значень: 0 або 1; (2) визначення факторів, які мають бути включені до моделі та (3) вибір потрібного типу бінарної моделі.

Залежну змінну Y визначено на основі індексу тиску на валютному ринку України (ІЕМР), який представлено як середньозважене індексних змін офіційного курсу НБУ, міжнародних валютних резервів та середньозваженої ставки за усіма фінансовими інструментами.

Наступні етапи побудови моделі оцінки каналів поширення кризових явищ полягали у визначенні оптимальної кількості факторів бінарної моделі, типу моделі (logit-модель або probit-модель), а також оцінці значущості моделі в цілому. При визначенні кількості факторів застосовано метод усіх можливих регресій, реалізація якого здійснювалась шляхом використання економетричної прикладної програми „Econometric Views 3.1” (EViews). В результаті аналізу значень статистики Макфаддена та z-statistic (має знаходитись поза критичною областю для числа ступенів свободи $k=49^2$) визначено, що оптимальною моделлю оцінки каналів поширення криз в економіку України є трьохфакторна модель, до складу якої увійшли фондові індекси країни i в період t ; індекс цін на нафту Brent (ICE Brent), дол/барель; відношення сальдо рахунку поточних операцій до ВВП.

Для визначення типу моделі, в роботі проаналізовані статистика Макфаддена, різниця між логарифмічною функцією правдоподібності та обмеженою логарифмічною функцією правдоподібності, *LR statistic*. Значення даних показників для моделі, побудованої на основі функції стандартного нормального розподілу (probit - модель) є дещо кращими, тому для оцінки каналів поширення кризових явищ в економіку України обрано трьохфакторну probit-модель. Перевищення значення критерію відношення правдоподібності над критичним значенням вказало на те, що рівняння в цілому значуще. Таким чином, визначено, що розвиток кризових процесів в Україні йшов за фінансовим, макроекономічним та торговельним каналами.

Використовуючи отримані результати в роботі була спрогнозована ймовірність настання кризових явищ в короткостроковій перспективі (IV кв. 2012 р., I-IV кв. 2013 рр.). При побудові прогнозу використані наступні методи: (1) експертний метод прогнозування; (2) прогноз на основі лінійного тренду; (3) метод екстраполяції на основі середнього темпу зростання; (4) прогнозування у припущенні зміни тенденції.

Отримані прогнозні значення дозволили зробити висновок про можливість значного

² Критичні значення z-статистики при рівні значимості: ***1% ($\approx 2,682$), **5% ($\approx 2,011$), *10% ($\approx 1,6755$).

відхилення економіки України від траєкторії стабільного розвитку в I-IV кв. 2013 р.. В зазначений період ймовірність виникнення кризових явищ за методом екстраполяції на основі середнього темпу зростання знаходиться в інтервалі від 50% до 64%. За іншими варіантами прогнозу ймовірність настання негативних тенденцій розвитку економіки України в короткостроковій перспективі не перевищує 23%.

Отже, на основі побудованої в роботі трьохфакторної probit-моделі визначено, що в короткостроковій перспективі економіці України загрожує ймовірність настання другої хвилі кризи, запобігання якої в значній мірі може сприяти: (1) формування механізмів своєчасного реагування на кризи за допомогою здійснення моніторингу фінансової стабільності країни на основі розробленої системи макроекономічних індикаторів, (2) оцінка на базі створеного форсайт-центру стратегічних напрямів соціально-економічного та інноваційного розвитку, виявлення технологічних проривів, які здатні впливати на економіку та суспільство в середнь- та довгостроковій перспективі тощо.

Список використаної літератури

1. Яценко Г.Ю. Інноваційний розвиток країн емерджентного типу / Г.Ю. Яценко // Економіст. – 2012. - №8. – Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com>
2. Федорова Е. Анализ и оценка каналов распространения финансовых кризисов на развивающихся рынках / Е. Федорова, О. Безрук // Вопросы экономики. – 2011. - №7 – С. 120-128.

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕХОДУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ

С. О. Митропан

Науково-дослідний економічний інститут
Міністерства економічного розвитку і торгівлі, м. Київ

Українська економіка потребує термінового впровадження ефективних механізмів підтримки інновацій на всьому ланцюзі від етапу зародження нової ідеї до етапу практичного впровадження та організації серійного промислового випуску новітньої продукції.

Насьогоднішній приріст валового внутрішнього продукту розвинутих країн світу на 75-80 % визначається інноваційною складовою економіки, побудованою на унікальних технологіях. На світовому ринку високотехнологічної продукції їх частка постійно зростає і становить майже 80 %, тоді як частка України стабільно знижується і становить лише 0,1 %.

В цілому, в Україні за даними Держстату у II кварталі 2011 року відбулося зростання ВВП на 3,8 відсотка по відношенню до відповідного періоду 2010 року (у I кварталі 2011 року – 5,3 відсотка). Міжнародні порівняння сезонно скоригованого ВВП свідчать, що Україна потрапила до групи країн світу, в яких поступово відбувалось відновлення економічного зростання. (Мінекономрозвитку)

У I півріччі 2011 року порівняно з відповідним періодом 2010 року реальне зростання ВВП в Україні становило 4,4-4,5%, Білорусії – 11%, Узбекистані – 8%, Таджикистані – 6,9%, Киргизстані – 5,5%, Росії – 3,9%, Азербайджані – 0,9%.

Активізація виробничої діяльності, спостерігалася в Україні упродовж 2010 року та 7 місяців 2011 року, відобразилась на позитивній динаміці фінансових результатів (за підсумком січня-травня 2011 року – 34,0 млрд. грн., що в 1,7 раза більше, ніж за відповідний період 2010 року).

За підсумками 2011 року чисельність прибуткових підприємств перевищувала чисельність збиткових (56,8 відсотка проти 43,2 відсотка загальної кількості підприємств). Поряд з цим, зменшується кількість зареєстрованих безробітних. Наприкінці липня 2011 року зареєстровано 469,5 тис. безробітних, що становить 1,7% від загальної кількості населення працездатного віку, що на 7,2% нижче, ніж у червні 2011 р. (506,1 тис. осіб).